

בית העירוב

בית הוראה וביהמ"ד גבוה להלכות עירובין

גליון מס 44 פרשת נצבים וילך תשפ"ו

בית העירוב

סוף סוף סיימנו – ומה הלאה?

בין מתלי בית העירוב

יתרמו, הוועד של המושב יחד עם התושבים יביאו גם הם כנגד זה את אותו סכום בדיוק. מה שנקרא היום 'מצ'נ'ג'.

בימים אלה מסיימים הרבנים ומומחי העירוב מטעם בית העירוב, את התכנית להקמת והכשרת העירובין בשני יישובים אלה, ולאחר מכן תכנית ההקמה הכוללת לפועל.

אך הכל תלוי בציבור הרחב, במידת הירתמותו לפרויקט. יש לנו כאן הזמנות נדירה להציל אלפי יהודים מחילול שבת. בסך הכל נדרשים בשני היישובים כמה עשרות עמודים, כדי לזכות את התושבים, יהודים מסורתיים, דתיים ושאינם, להציל אותם מעשרות איסורים בכל שבת. הזכות כאן הינה כפולה, משום שכאמור על כל שקל שנתרם, יתרמו גם הם כנגדו.

אם גם אתה תצטרף לזכויות נצח אלו, אזי כשתסב בביתך בשבת הבאה בשולחן השבת, תדע שבזכותך ניצלים בשעות אלה אלפי יהודים מחילול שבת.

בימים אלו בהם כל יהודי מחפש לעצמו זכות שתכריע אותו ואת משפחתו לטובה, בפרט בשנה זו, עליה כותבים הערוך לנר, המשך חכמה, הערבי נחל ועוד, שכדי לזכות בדיון להיכתב בשנה טובה, חייב כל יהודי זכויות של שבת קודש, אין לנו דבר גדול יותר מהצלת מאות יהודים מחילול שבת. אין זו מצווה אחת ולשבת אחת, אלא בכל שבת ושבת מחדש נצברים עוד אלפי זכויות של שמירת שבת!

דברי התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי זי"ע שכתב בזוהר הקדוש שהמוציא הוצאות לשבת מקבלו חזרה בכפליים, תקפים גם בהוצאה לעירוב, כן פסקו הגר"ח קנייבסקי והגר"נ קרליץ זצ"ל. ואדבר בהוצאות שבת רוחניות עבור הרבים מצטרפים לזה עוד המון זכויות.

שבת קודש מחכה לך! סגולתה תעמוד לך ביום הדין, לברכה בכל מעשיך, כי היא מקור הברכה. ניתן לתרום דרך בית העירוב בטלפון 02-5-666-999 שלוחה 4, או דרך נדרים פלוס בקופת בית העירוב בכותרת 'מגבית חירום יישובי הצפון'.

מושב אליפלט בלי עירוב

לאחר כמה חודשים שעבדנו ועמלנו על בנין והקמת העירוב החדש ביישוב הצפוני, יישוב שגרים בו כאלפיים יהודים, ומה שנים שתושבי המקום היו נכשלים מדי שבת באלפי איסורים וחילולי שבת, בסיעתא דשמיא גדולה זכינו לברך על המוגמר ולסיים את מלאכת הקמת העירוב. מעתה כל יהודי שגר ביישוב, דתי, מסורתי ואפילו חילוני, שמוציא ומטלטל ביישוב, הרי הוא עושה זאת בהיתר ובכשרות!

בשמה עצומה אנו יכולים לברך יחד עם התורמים והמסייעים: ברוך שהחינו והגיענו לזמן הזה. מובן שהזכויות הגדולות נוקפות לזכות התורמים, שנטלו חלק בהוצאות הגדולות הכרוכות בכך. אפשר לקנאות בהם, בזכויות שהם צוברים; מעשיו, כל שבת מתעשרים התורמים בעוד אלפי זכויות של מניעה והצלה מחילול שבת!

מכאן ואילך כשהשבת תפרוש כנפיה על ארץ ישראל, היא תהיה קדושה יותר ושמורה יותר. גם אנחנו, רבני ופעילי בית העירוב, מודים לה' שזכינו להיות שליחי הציבור ושליחי דרחמנא לדבר הגדול הזה.

אבל יחד עם הסיפוק הגדול, האם נוכל לעצור כאן ולומר שלום עלי נפשי?

בשבועות האחרונים הגיעו לפתחנו עוד ועוד בקשות מיישובים נוספים. 'למה נגירע? גם אנחנו רוצים ומשתוקקים שיהיה ביישוב שלנו עירוב כשר כדת וכהלכה'.

לאחר שיחות עם תושבים ורבנים באזור, החלטנו רבני בית העירוב שאי אפשר לעמוד מנגד, בפרט בימים גורליים אלה. בעזרת ה' הוחלט לצאת לפרויקט נוסף של הקמת עירובין בעוד שני יישובים הנמצאים בתחום המועצה האזורית מכאון החרמון בצפון הרחוק. מושב אליפלט שמתגוררים בו כ-800 יהודים, ומושב משמר הירדן שגרים בו כ-950 יהודים. חוץ מהתושבים יש ביישובים אלה גם תיירות רבה, ויהודים רבים מגיעים לנפוש שם בכל שבת. לשני המושבים יש רב, ויש שם גם שליח חב"ד שעושה עבודה נפלאה, אבל עירוב אין שם ויהודים רבים נכשלים באיסור הוצאה.

אבל בשני יישובים אלה הגענו לסיכום מיוחד: על כל עמוד ועל כל הוצאה שתורמי בית העירוב

מוח השבת בשנה הזאת

ממעייני החסידות

אבל השי"ת חפץ חסד לפד דעת את העם, מאחר שתבינו זאת תפסו את השבת לשווב בתשובה על חילול שבת, ולקבל על עצמכם מהיום ההוא והלאה לבלתי חלל את השבת, ואז תזכו בדיון כי יתפך השבת לאוהב לכם.

וזה אמר הכתוב כאן דמירי בראש השנה שחל בשבת, אמר בחדש השביעי באחד לחודש אם הוא בשבת אזי יהיה לכם 'השבתון' בעצמו זכרון תרועה, ר"ל שהזכרון טוב שיש לכם על ידי התרועה יהיה לכם על ידי השבתון של השבת וקאמור, ולכן אני מזהירכם פני, ומלמד אתכם דעת 'כל מלאכת עבדה לא תעשו', ר"ל שלמען השם תקבלו על עצמכם מהיום ההוא והלאה לבל תעשו מלאכה בשבת, ולעשות תשובה על העבר ויתפך השבת לכם לאוהב, ותזכו בדיון ותקבלו בספר גאלה וישועה במהרה אמן פן יהי רצון.

(ערבי נחל פור' אמור דרוש ג')

קדשת שבת וקדשת ישראל קרובים ומשמש אחד באים, ועל ידי זה נזכה בדיון בעצרתו יתברך שמו, כי שבת קדש הוא ראש משפטנו וקאלו אנחנו בעצמנו שופטים בדיננו.

והנה בכל ליל שבת כשמקבלין ישראל שבת מתפשט קדשת שבת בכל העולם, וצדיקי ישראל מקבלים בפנים יפות וכבוד גדול לבלתי יחללוהו, זה ודאי יזכה בדיון. אבל יש שאין מקבלין שבת בקבוצה, ואדרבה יזכוהו ח"ו, בדרך בדרך בטלים בשבת, ויש ג"כ שיפיהו ויפצוהו, שהוא ח"ו בחללו שבת במלאכה גמורה, והוא ענין מחלליה מות יומת, (שהוא מלשון חלל בנודע) והוא חבי מיתה.

ובהגיע יום ראש השנה בשבת שאז שבת ראש המשפט, אזי בסכרא יצא דינו כאמור מחלליה וכו'.

בית העירוב

בית הוראה וביהמ"ד גבוה להלכות עירובין

היסטוריה רוויית כאב, בשנים בהן חל ראש השנה בשבת...

...וגם אסונות מירון. קרלין ומיאמי

בשנת תשפ"א נהרגו עשרות יהודים, בשורת אסונות טראגיות

חיילו עכשיו וקחו חלק בהצלת אלפי יהודים מחילול שבת:

02-5666-999

בעל הערוך לור בגילוי נפלא

נשחל ראש השנה בשבת – גורל השנה תלוי בשבת: נכבד אותה בכל כוחנו, והיא עצמה תעמוד לנו לסיניגור ותהפוך את השנה לשנת ברכה וישועה.

אדם המטלטל באיסור – האם צריך לומר לו?

וכתב רבי עקיבא איגר בשו"ת תשובה ח', דשונה פטור מתעסק מפטור מלאכת מחשבת. דפטור מתעסק אינו פטור על המלאכה, אלא שנפטור מקרבן אבל באמת עביד איסור מדין תורה. אבל פטור מלאכת מחשבת הוא פטור גמור על המלאכה.

בהמשך התשובה הביא שם רע"א 'וראיתי לידידי בעל החוות דעת בספרו מקור חיים', שחולק על כך. וכפי שכתב במקור חיים סי' תל"א "אבל בשאר איסורים שאינו נהנה פטור מתעסק, ומכל שכן כשאינו מתכוון כלל דמותר". כמו כן יש לדון באדם שעובר על איסור הוצאה ואינו יודע מכך, שיש בזה היתר דמתעסק. שהרי המטלטל בבית או ברשות אחת אין בזה כלום ולא חשיב כלל הוצאה וטלטול לענין שבת. וכיון שהעירוב עושה את כל העיר כחצר אחת וכרשות היחיד גדולה, נמצא דמי שחושב שמטלטל במקום שיש עירוב הוא מתעסק גמור, כיון שחושב שמטלטל כל הזמן ברשות היחיד וכלל אינו יודע שהוא יוצא כעת מרשות היחיד לרשות הרבים. שלדעתו הרי הוא עושה מעשה שאינו מעשה של איסור כלל.

במשנת רבי אהרן (שו"ת אורח ד') הקשה על גמ' מנחות הנ"ל ללישנא קמא שהיה המעשה ברשות הרבים למה באמת לא אמר רבינא למר בר רב אשי שטליתו פסולה כדי להצילו מאיסור הוצאה. ומוכיח מכאן שכיוון שמר בר רב אשי לא ידע כלל שנפסקה ממנו לא עבר כלל על איסור. שהרי לדעתו לא עשה מעשה טלטול, אלא מעשה לבישה שהלך לבוש בבגד, לכן הרי מתעסק הוא בכך ופטור.

אכן לדעת הרע"א עדיין יש בזה איסור תורה, אבל להמקור חיים אין בזה איסור. ובלחם משנה (שבת פ"א ה"ח) כתב שאיסור דרבנן יש בכל מתעסק. ויש שלמדו גם בדעת המקור חיים שאיסור דרבנן איכא.

♦ דעת הפוסקים למעשה ♦

בספר מועדים וזמנים (ח"י סי' ק"מ) הביא שהגר"ח מבריסק נשאל על ידי אחד ששכח והוציא בשבת, אם צריך תיקוני תשובה. והשיב לו איסור הוצאה לא עברת שזהו מתעסק, אבל עברת באיסור דרבנן שאמרו חייב למשמש בגדיו ערב שבת עם חשכה, ועל זה אתה צריך לשוב בתשובה. ומשמע שהגר"ח התיר לגמרי בכל מתעסק, אך אולי אמר כן בגלל שסבר שאין שם רשות הרבים דאורייתא אלא כרמלית דרבנן, ולכן אם הוא מתעסק ליכא איסור כלל, אבל אם היה דאורייתא אסור מדרבנן.

בנתיבות שבת כתוב עוד טעם להקל ולא להודיע במקום שיש צורך גדול, כעין שמצינו גבי הרואה חבירו לבוש כלאים בשוגג, שא"צ להודיע לו בשוק, משום שגדול כבוד הבריות. וכן במקומותינו במקום שעושים עירוב ע"י צוה"פ וכיצא בזה וסומכין על זה לטלטל, הוא מפני שסוברים שאין חשש רה"ר, ובדרבנן אפשר להקל משום שגדול כבוד הבריות.

בגליון וישמע משה הביא בשם הגרש"ק גרוס והגר"נ נוסביום שבמקום הפסד וצער אפשר לסמוך על המתירים במתעסק, ואם ראה אדם שמטלטל באיסור, במקום צער לא יאמר לו כלום. אמנם בוודאי יאמר לאלו שעדיין נמצאים בתוך המלון לבל ייצאו לחוץ ולא ייכשלו.

♦ להלכה מה יעשה אבי? ♦

יצא לנו שדעת פוסקים רבים שבמקום צער אין אבי צריך לומר כלום לאדם שכבר מטלטל בלא יודעין. אך בוודאי חובה עליו להזהיר ולהודיע מראש במודעות גדולות, את כל באי המקום שלא ייצאו מחוץ לגבול העירוב לבל יישאו משא ביום השבת.

כל הנכתב הינו בדרך ליבון הלכה, למעשה ישאל כל אחד את רבו.

"שלום הרב, שמי אבי", הגיעה שיחת טלפון לבית העירוב לפני תקופה. "אני משגיח כשרות במלון שנמצא קרוב לים. מתוקף תפקידי אני נמצא כאן עם משפחתי בכל שבת. בשבתות החורף כשיש לי קצת זמן, אני יורד לטייל קצת בחוף, שבחורף הוא ריק. אני יודע שגבול העירוב נמצא לפני הירידה לחוף. בעצם מי שיוורד לחוף יוצא מחוץ לעירוב.

הבעיה הגדולה היא שאנשים רבים לא יודעים על כך. וכמעט תמיד אני מוצא גם חרדים ממש, שמטיילים עם עגלות, או סתם כך מחזיקים ביד את המעיל או החליפה.

בהתחלה הייתי מעיר ואומר לאנשים שאסור לטלטל כאן. אבל ראיתי שבעצם אני תוקע אותם, כי אסור להם לזוז יותר מארבע אמות עד סוף השבת. יש גם כאלה שממשיכים ללכת, בטוחים שאני איזה מחמיר וכדו'.

אחת ולתמיד, רציתי לדעת מה עלי לעשות במקרים כאלה, האם עדיף לא לומר כלום?"

הבה נלמד ונדע מה לעשות.

איתא בגמ' שבת דף קלט. "אמר רב הונא אמר רב היוצא בטלית שאינה מצויינת כהילכתה בשבת חייב חטאת". וביאר ברש"י שם שכיוון שאינו צריך לחוטי הציצית אינן חלק מהבגד והרי הם משאוי, ועובר על איסור הוצאה של החוטים מרשות היחיד לרשות הרבים.

במנחות דף לו: מצינו מעשה כעין זה, שם מסופר על רבינא שהיה הולך אחר מר בר רב אשי, ובאמצע הרחוב

נקרע לו קרן אחד של הבגד, ונשאר רק עם ג' כנפות. כשהגיע לביתו אמר לו רבינא שבגדו נקרע. שאלו מר בר רב אשי למה לא אמרת לי מיד ברחוב והייתי פושט את הבגד שם, שהרי משעה שאין לבגד ד' כנפות אינו חייב בציצית, ואין שאר חוטי הציצית חלק מהבגד כלל, אלא סתם משאוי. ואם כן עבר על איסור הוצאה בשבת.

עוד יש שם איכא דאמרי שאכן אמר לו מיד ברחוב שנקרע הציצית, שאלו למה אמר לו, שהרי אינו צריך לפשטו שבאיסור דרבנן אמרין גדול כבוד הבריות שדוחה את האיסור.

וכן מובא בבית יוסף בהלכות ציצית סי' יג שהביא כמה וכמה ראשונים שלא היו יוצאים בשבת עם טלית קטן מחשש שמא לא יהא כשר, ואז חוטי הציצית אינם חלק בגד, נמצא שמטלטלים הם את חוטי הציצית ועוברים על איסור הוצאה. אמנם להלכה אין חוששים לזה.

וכתבו הפוסקים דבאמת יש כאן פטור של מתעסק, כפי שיבואר.

♦ פטור מתעסק ♦

במסכת שבת דף עב: הובא דין מתעסק, שאם נתכוון לחתוך פרי תלוש וחתך את המחובר רבא אמר פטור ואב"י אמר חייב. ופירש רש"י שנתכוון לחתוך חתיכה מפרי שחשב שהוא כבר תלוש ואין בזה שום איסור, אך טעה וחתך פרי אחר שהיה מחובר, בזה נחלקו האמוראים.

אך התוס' הקשו דמשמע מרש"י שאם נתכוון לחתוך פרי זה שהיה מחובר, ובטעות חתך פרי אחר שהיה ג"כ מחובר, משמע שחייב לכולי עלמא. ואמאי, הרי במלאכות שבת איכא דין 'מלאכת מחשבת', כפי שמשמע מהגמ' בכריתות, שרק מי שנתקיימה מחשבתו שחשב לעשות חייב, אבל אם נתכוון ללקוט תאנה זו ולקט תאנה אחרת, לא נתקיימה מחשבת המלאכה שחשב ופטור, והוא פטור מיוחד שנאמר בדיני שבת.

לכן חלקו התוס' ופירשו דהגמ' מיירי באופן שנתכוון לחתוך פרי מסוים ובאמת חתכו פרי זה, אלא שחשב שהוא תלוש, ולמעשה נתברר שהיה מחובר. ובוהו בוודאי נתקיימה מחשבתו שחשב לעשות בפרי זה, ונחלקו בזה אב"י ורבא, האם מיקרי מתעסק שלומדים מהפסוק 'אשר חטא בה' שפטור. שדין מתעסק הוא שאינו חייב עד שירצה לעשות פעולה זו ממש, אלא שעשאו בשוגג, דהיינו שלא ידע ששבת היום, או שלא ידע שהפעולה אסורה. ופטור מתעסק הוא פטור בכל התורה כולה ולא דווקא בשבת.

בחוף אסור לטלטל